

Mijn moeder heeft feitelijk na het overlijden van mijn vader, zeventien jaar geleden, nooit zelf geïnvesteerd in nieuwe contacten buitenshuis. Zij stelde zich altijd erg afhankelijk op van mij en haar zus. Wij namen haar regelmatig mee, maar zij bleef ook in het contact met andere mensen het liefst in onze nabijheid. Zij nam zelf nauwelijks initiatief tot een gesprek, was vaak niet gezellig, maar wel kritisch aanwezig. Ook fijn nagenieten paste niet meer bij haar. Heel jammer.

Niet alleen ik had moeite met haar karakter, ook andere familieleden en kennissen vonden het lastig en kwamen steeds korter en minder vaak bij haar op bezoek. Dit tot groot verdriet van mijn moeder, dat zich uitte in licht-verbale agressie. En ik moest dit allemaal ongevraagd aanhoren. Ik kwam hierdoor té vaak erg chagrijnig thuis. Vooral als mijn moeder na ongeveer twee uur 'luisteren' tegen mij zei: "Ga je nu al weg?" Bij haar in huis probeerde ik die opmerking zoveel mogelijk te negeren. Vervolgens vervloekte ik haar in mijn auto of op de fiets. Op deze manier had ik mezelf meestal voldoende rustig herpakt en eenmaal thuis was ik weer voldoende gekalmeerd. Althans, dat dacht ik. Het claimende gedrag van mijn moeder leek zich als een vaste waarde in haar brein te hebben genesteld. Of was er al jaren iets mis met haar geestelijke gesteldheid?

Afgelopen jaar zei mijn moeder mij in een helder moment ineens: "Jij bent ook niet altijd gemakkelijk!" De aanleiding hiervoor was dat ik, achteraf gezien, een domme poging had gedaan om mijn moeder een standje te geven. Zij had mij kritiek gegeven op mijn ietwat verwaarloosde (klus)kleding, terwijl ik mantelzorgtaken in haar appartement te gehaast deed. Ik had gezien hoe zij mij vanaf haar troon – oftewel: haar vaste plek in de sta-opstoel – met haar ogen volgde. Met haar mondhoeken voortdurend naar beneden.

Ik verzorgde met het zweet op de rug in een kamertemperatuur van 23,5 graden de planten, kookte eieren en verzamelde veel vuile en vieze kleding in een waszak om mee naar huis te nemen. Op dat moment kon ik haar opmerking er niet bij hebben: “Het koper moet ook nodig gepoetst worden.”

Gelukkig maar dat zowel mijn moeder als ik zijn vergeten wat ik precies heb gezegd. Ik heb er moeite voor gedaan, maar ik vond het geen ramp dat koperpoets niet meer in de supermarkten te koop is.

Het claimende gedrag van mama maakte wel dat ik haar soms zo verfoeide dat ik buikpijn en een schuldgevoel kreeg als mensen mij zeiden: “Oh, wat fijn dat jij je moeder nog hebt, dat jullie dicht bij elkaar wonen en veel van elkaar kunnen genieten.” Ik knikte dan braaf ja, terwijl ik vaak dacht: je mag haar hebben, ingepakt met een strik eromheen.

Maar goed, ik ben na het overlijden van haar zus de enige persoon geweest die vele keren per week bij mijn moeder is blijven komen. Als haar enige dochter, hoofd-mantelzorger en particuliere zorgcoördinator.

Verschillende taken verrichtte ik niet alleen uit zorgplicht, maar ook uit liefde. Ondanks haar sikkeneurige uitingen naar andere mensen toe – waaronder naar mij – ben ik wel van mama blijven houden. Ik weet zeker dat dat omgekeerd ook geldt. Dat voelde ik.

Ik bedacht thuis vaak dat ik weer een middagje ouderenspsychiatrie had meegemaakt. Dan hield ik mezelf op de been met de wetenschap dat elk gedrag een achtergrond kent. Dus ook het gedrag van mijn moeder. Mijn moeder is niet geboren zoals zij is, zij is zo geworden. Waardoor en wanneer haar grillige gedrag precies is ontstaan, blijft zonder psychiatrisch onderzoek giswerk.

Ik heb het idee dat zij zwaar teleurgesteld is in het verloop van haar leven als intelligente vrouw. Omdat zij zich niet verder heeft kunnen ontwikkelen door de oorlog. En ook later niet, doordat zij zich liet opslokken door andermans huishoudens en